

SREDSTVA I PREDMETI IZVRŠENJA PO NOVOM ZAKONU O IZVRŠENJU I OBEZBEĐENJU (ČL. 54. DO 58. ZAKONA O IZVRŠENJU I OBEZBEĐENJU)

Zakonom o izvršenju i obezbeđenju ("Sl. glasnik RS", br. 106/2015) (u daljem tekstu: novi ZIO) koji je stupio na snagu 1. jula 2016. god. sredstva i predmeti izvršenja uređeni su na sličan način kao i u prethodnom **Zakonu o izvršenju i obezbeđenju** („Sl. glasniku RS“, broj 31/2011, 99/2011-dr.zakon, 109/2013-OUS, 55/2014 i 139/2014).

Sredstva i predmeti regulisani su u okviru Glave druge, članovima 54. do 58. novog ZIO.

I. Sredstva i predmeti prema novom ZIO

Član 54. novog ZIO uređuje pojam i vrste sredstava izvršenja koja predstavljaju radnje kojima se namiruje potraživanje izvršnog poverioca.

Kao i u prethodnom zakonu sredstva izvršenja razlikuju se u zavisnosti da li se radi o izvršenju radi namirenja novčanog ili nenovčanog potraživanja.

Sredstva izvršenja radi namirenja **novčanog potraživanja** su:

- prodaja nepokretnosti izvršnog dužnika,
- prodaja pokretnih stvari izvršnog dužnika,
- prenos novčanog potraživanja izvršnog dužnika,
- prenos zarade izvršnog dužnika,
- prenos novčanih sredstava s računa izvršnog dužnika kod banke,
- prenos sredstava sa štednog uloga ili tekućeg računa izvršnog dužnika,
- prodaja finansijskih instrumenata izvršnog dužnika,
- prodaja udela izvršnog dužnika u privrednim subjektima i,
- prenos potraživanja izvršnog dužnika da mu se predaju ili isporuče pokretne stvari ili preda nepokretnost.

Sredstva izvršenja radi ostvarivanja **nenovčanog potraživanja** su:

- predaja pokretnih stvari izvršnog dužnika,
- ispražnjenje i predaja nepokretnosti izvršnog dužnika,
- činjenje, nečinjenje ili trpljenje izvršnog dužnika,
- predaja deteta i izvršenje drugih odluka u vezi s porodičnim odnosima,
- vraćanje zaposlenog na rad,
- deoba suvlasničke stvari i
- izdejstvovanje izjave volje.

Članom 55. uređen je pojam predmeta izvršenja koji predstavljaju stvari i prava izvršnog dužnika na kojima se sprovodi izvršenje. Pri tom, predmeti izvršenja ne mogu biti:

- stvari izvan prometa,
- objekti, oružje i oprema koji su namenjeni odbrani i bezbednosti Republike Srbije,
- niti stvari koje su ovim ili drugim zakonom izuzete od izvršenja.

Novinu u odnosu na prethodni zakon predstavlja **mogućnost zajedničke prodaje nepokretnosti i pokretnih stvari**, koja donosi određene specifičnosti. Posebne odredbe o zajedničkoj prodaji nepokretnosti i pokretnih stvari sadržane su u članovima 211. do 216. novog ZIO, pa je tako jedan od izuzetaka od pravila o nadležnosti za sprovođenje izvršenja od strane javnog izvršitelja i zajednička prodaja nepokretnosti i pokretnih stvari, jer je članom 4. propisano da je sud isključivo nadležan za izvršenje (pravilnije bi bilo sprovođenje izvršenja) zajedničke prodaje nepokretnosti i pokretnih stvari, odnosno članom 211. kojim je određeno da je za odlučivanje o predlogu za izvršenje i za sprovođenje izvršenja radi namirenja novčanog potraživanja zajedničkom prodajom nepokretnosti i pokretnih stvari isključivo mesno nadležan sud na čijem području se nalazi nepokretnost.

Zajednička prodaja nepokretnosti i pokretnih stvari nije navedena u članu 54. kao sredstvo izvršenja. U komentaru novog ZIO sudija Privrednog apelacionog suda Mladen Nikolić ističe: „Zakon uvodi jedan poseban postupak kojim se može namiriti novčano potraživanje izvršnog poverioca i taj postupak, kao poseban pravni institut, **ne predstavlja sredstvo izvršenja radi naplate novčanog potraživanja**, jer u članu 54. stav 2, u kome su taksativno predviđena sredstva izvršenja radi namirenja novčanog potraživanja, zajednička prodaja nepokretnosti i pokretnih stvari nije predviđena kao sredstvo izvršenja.¹“

U svakom slučaju, zajednička prodaja nepokretnosti i pokretnih stvari jeste značajna novina, jer oslikava jednu životnu situaciju, odnosno nudi rešenje za nju. Iz obrazloženja predloga zakona može se videti da su uslišene sugestije u pogledu uvođenja ovog instituta naročito kada se radi o dugovanju između privrednih subjekata koji pored nepokretnosti u kojoj obavljaju rad, poseduju npr. i mašine pomoću koji se rad obavlja.

Kao uslov za određivanje zajedničke prodaje nepokretnosti i pokretnih stvari, članom 212. predviđeno je da se pokretne stvari nalaze na nepokretnosti ili unutar nje ili ako su u funkcionalnoj vezi sa nepokretnošću. Dakle, uslov je postavljen alternativno, što je naišlo na određene kritike.

I.1. Izuzimanje od izvršenja

Kao što je gore navedeno, određene stvari izuzete su od izvršenja, kako ZIO-om (član 55.), tako i posebnim zakonima.

Član 16. **Zakona o javnoj svojini** („Sl. glasnik RS“, br. 72/2011, 88/2013 i 105/2014) propisuje nemogućnost prinudnog izvršenja kada su u pitanju prirodna bogatstva, dobra u opštoj upotrebi, mreže u javnoj svojini, vodno zemljište i vodni objekti u javnoj svojini, zaštićena prirodna dobra u javnoj svojini i kulturna dobra u javnoj svojini (stav 1.). Zatim, izvršenje se ne može sprovesti ni na nepokretnostima u javnoj svojini koje, u celini ili delimično, koriste organi Republike Srbije, autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave za ostvarivanje njihovih prava i dužnosti (stav 2.), kao ni objekti, oružje i oprema namenjeni odbrani i državnoj i javnoj bezbednosti (stav 3.), koji izuzetak je izričito predviđen i u novom ZIO.

U vezi sa objektima, oružjem i opremom namenjenom odbrani bezbednosti, skrećemo pažnju na stav usvojen na sednici Građanskog odeljenja Vrhovnog kasacionog suda 31. maja 2016. godine, a koji se odnosi na izvršenje na stvarima **izvršnog dužnika koji proizvodi predmete od značaja za odbranu i bezbednost Republike Srbije**. Ovaj stav glasi:

“Dozvoljeno je izvršenje na pokretnim stvarima izvršnog dužnika koji se nalazi na listi privrednih subjekata, kao privredno društvo koje proizvodi predmete od značaja za odbranu i bezbednost Republike Srbije, i to na onim pokretnim stvarima koje ne služe proizvodnji oružja, kao i na opremi koja nije namenjena odbrani i bezbednosti države kao što su putnički automobili, kancelarijski nameštaj i kancelarijska oprema (kompjuteri koji ne sadrže poverljive podatke).”

Takođe, značajan je pravni zaključak Vrhovnog kasacionog suda, Spp 2/2015 od 7. oktobra 2015. god. u vezi sa izvršenjem na **nepokretnosti u javnoj svojini na kojoj izvršni dužnik ima pravo korišćenja**:

“Izvršenje se ne može odrediti i sprovesti na nepokretnosti u javnoj svojini (državna, pokrajinska i opštinska, odnosno gradska svojina) na kojoj izvršni dužnik ima samo pravo korišćenja.”

Kao i u prethodnom zakonu, kada je u pitanju izvršenje na nepokretnosti, novi ZIO predviđa da **ne može biti predmet izvršenja poljoprivredno zemljište zemljoradnika površine do 10 ari** (član 164. stav 1.). Pri tom, ovo izuzimanje se ne primenjuje, kada se namiruje novčano potraživanje koje je obezbeđeno ugovornom hipotekom ili založnom izjavom (stav 2.).

Članom 218. novog ZIO (Izvršenje na pokretnim stvarima), kao i u prethodnom zakonu, određeno je da ne mogu biti predmet izvršenja:

- 1) odeća, obuća i drugi predmeti za ličnu upotrebu, posteljne stvari, posuđe, deo nameštaja koji je neophodan izvršnom dužniku i članovima njegovog domaćinstva, šporet, frižider i peć za grejanje;
- 2) hrana i ogrev koji su izvršnom dužniku i članovima njegovog domaćinstva potrebni za tri meseca;
- 3) gotov novac izvršnog dužnika koji ima stalna mesečna primanja do mesečnog iznosa koji je zakonom izuzet od izvršenja, srazmerno vremenu do narednog primanja;
- 4) ordenje, medalje, ratne spomenice i druga odlikovanja i priznanja, lična pisma, rukopisi i drugi lični spisi i porodične fotografije izvršnog dužnika;
- 5) pomagala koja su osobi sa invaliditetom ili drugom licu s telesnim nedostacima neophodna za obavljanje životnih funkcija;
- 6) kućni ljubimac.

Članom 257. novog ZIO (Izvršenje na novčanom potraživanju izvršnog dužnika), koji sadrži suštinski isto rešenje kao i prethodni zakon, predviđeno je izuzimanje od izvršenja:

- 1) primanja na osnovu zakonskog izdržavanja, naknade štete zbog narušenja zdravlja, novčane rente zbog potpune ili delimične nesposobnosti za rad i novčane rente za izdržavanje koje je izgubljeno usled smrti dužnika izdržavanja;
- 2) primanja na osnovu novčane naknade za telesno oštećenje prema propisima o invalidskom osiguranju;
- 3) primanja koja se ostvaruju prema propisima o socijalnoj zaštiti;
- 4) primanja na osnovu privremene nezaposlenosti;
- 5) primanja na osnovu dodatka na decu;
- 6) primanja na osnovu stipendije i pomoći učenicima i studentima;
- 7) potraživanja čiji je prenos zakonom zabranjen.

Kada su u pitanju primanja iz navedene kategorije izuzetaka, **Zakonom o finansijskoj podršci porodici sa decom** ("Sl. glasnik RS" br. 16/2002, 115/2005 i 107/2009) previđeno je da novčana primanja po osnovu ovog zakona ne mogu biti predmet obezbeđivanja ili prinudnog izvršenja (član 8.).

Takođe, **Zakonom o socijalnoj zaštiti** („Sl. glasnik RS“, broj 24/2011) propisano je da novčana primanja iz ovog zakona ne mogu biti predmet prinudnog izvršenja (član 112.).

Članom 129. stav 1. tačka 6) novog ZIO predviđeno je da se po službenoj dužnosti obustavlja izvršni postupak, ako je izvršenje postalo nemoguće ili ne može da se sprovede iz drugih razloga (propao je predmet izvršenja, izvršni dužnik nema imovinu i sl.). Iako u ovom članu izričito ne navodi situaciju u kojoj izvršni dužnik nema imovinu koja ne može biti predmet izvršenja (već samo da izvršni dužnik nema imovinu), ovo pitanje razrađeno je pojedinim odredbama. Npr. kod izvršenja na pokretnim stvarima, predviđeno je postupanje u slučaju bezuspešnog popisa. Popis je bezuspešan ako se ne nađu stvari koje **mogu** biti predmet izvršenja. Tada izvršni poverilac može, u roku od osam dana od dana prijema obaveštenja o bezuspešnom popisu ili od bezuspešnog popisa kome je prisustvovao, predložiti javnom izvršitelju ili da ponovi popis ili da odredi drugo sredstvo i predmet izvršenja, inače se izvršni postupak obustavlja. Izvršni postupak se obustavlja i ako izvršni poverilac na vreme predloži ponovni popis, ali se opet ne nađu stvari koje mogu biti predmet izvršenja.

S druge strane, i tamo gde obustava postupka nije izričito propisana u situaciji kada dužnik ima imovinu, ali ona ne može biti predmet izvršenja, izvršni postupak će biti obustavljen.

II. Sredstva i predmeti izvršenja kao sastavni deo predloga za izvršenje

Kada je u pitanju **sastav predloga za izvršenje na osnovu izvršne isprave**, pored ostalog, izvršni poverilac u njemu navodi **jedno sredstvo ili jedan predmet ili više sredstava i predmeta izvršenja**. **Izuzetak** je slučaj kada izvršni poverilac zahteva izvršenje radi namirenja novčanog potraživanja, u kojoj situaciji nije dužan da u predlogu za izvršenje naznači sredstvo i predmet izvršenja (izvršenje na celokupnoj imovini izvršnog dužnika).

Ovakav predlog sud neće odbaciti, već će doneti rešenje bez navođenja sredstva i predmeta izvršenja, odnosno odrediti sprovođenje na celokupnoj imovini. U ovoj situaciji javni izvršitelj ima zadatak da odredi sredstvo i predmet izvršenja, tako što će najpre identifikovati imovinu izvršnog dužnika, a zatim doneti zaključak kojim određuje sredstvo i predmet izvršenja.

Kada je u pitanju **predlog za izvršenje na osnovu verodostojne isprave**, predviđeno je da izvršni poverilac navodi jedno sredstvo ili jedan predmet, ili više sredstava i predmeta izvršenja. Za razliku od predloga za izvršenje na osnovu izvršne isprave, kod izvršenja na osnovu verodostojne

isprave ne postoji mogućnost izvršenja na celokupnoj imovini izvršnog dužnika, odnosno izvršni poverilac **mora odrediti sredstvo i predmet izvršenja.**

III. Načelo srazmere i sredstva i predmeti izvršenja

Ovde bi trebalo skrenuti pažnju na načelo srazmere, uređeno na drugačiji način u odnosu na prethodne zakone.

Naime, članom 57. novog ZIO predviđeno je da je sud prilikom odnošenja rešenja o izvršenju radi namirenja novčanog potraživanja, **po pravilu vezan sredstvima i predmetima izvršenja** naznačenim u predlogu za izvršenje.

Stavom 2. istog člana propisano je sledeće:

„Ako je u predlogu za izvršenje naznačeno više sredstava i predmeta izvršenja koja istovremeno treba da se sprovedu, u rešenju o izvršenju određuju se sva.“

Ovaj stav u Predlogu zakona o izvršenju i obezbeđenju glasio je:

„Ako je u predlogu za izvršenje naznačeno više sredstava i predmeta izvršenja koja istovremeno treba da se sprovedu, u rešenju o izvršenju određuju se samo ona koja su dovoljna da se izvršni poverilac namiri.“

Dakle, rešenje iz predloga nije prihvaćeno, jer će sud odrediti sva predložena sredstva i predmete izvršenja koja treba istovremeno da se sprovedu.

S druge strane, članom 56. propisano je da je **javni izvršitelj** dužan da prilikom izbora sredstva i predmeta izvršenja radi namirenja novčanog potraživanja vodi računa o **srazmeri između visine obaveze izvršnog dužnika i sredstva i vrednosti predmeta izvršenja.**

Sudija Privrednog apelacionog suda Mladen Nikolić navodi: „...iz zakonskih odredbi proizlazi da je sud dužan da radi namirenja novčanog potraživanja u rešenju o izvršenju odredi sva sredstva i predmete izvršenja koja je naznačio izvršni poverilac. Za razliku od ove faze postupka u kojoj se rešenjem odlučuje o predlogu za izvršenje, docnije u fazi sprovođenja izvršenja, a za koju fazu postupka su uglavnom nadležni javni izvršitelji (izuzetak je zajednička prodaja nepokretnosti i pokretnih stvari, ali koja nije predviđena kao posebno sredstvo izvršenja) javni izvršitelj je dužan da vodi računa o načelu srazmere. Ova dužnost se ogleda u tome što on prilikom izbora sredstava i predmeta izvršenja, dakle u fazi sprovođenja izvršenja radi namirenja novčanog potraživanja, vodi računa o srazmeri

između visine obaveze izvršnog dužnika i sredstva i vrednosti predmeta izvršenja.²”

Ako je u rešenju o izvršenju određeno više sredstava i predmeta izvršenja, ali u vidu **eventualne primene sledećeg sredstva i predmeta izvršenja**, tek ako prethodna nisu dovoljna da se izvršni poverilac namiri, javni izvršitelj može, ali **samo na predlog izvršnog dužnika**, zaključkom da ograniči izvršenje samo na ona sredstva i predmete koji su dovoljni da se izvršni poverilac namiri. Ako se naknadno ispostavi da sredstva i predmeti nisu dovoljni, izvršitelj će naložiti sprovođenje izvršenja sledećim sredstvom i predmetom.

IV. Promena sredstava i predmeta izvršenja

Do promene sredstva i predmeta izvršenja određenih u rešenju o izvršenju može doći na dva načina:

- na predlog izvršnog poverioca, i
- na predlog izvršnog dužnika.

Uslov za promenu sredstava i predmeta izvršenja na predlog izvršnog poverioca jeste da **namirenje nije moguće** iz sredstava i predmeta izvršenja koji su već određeni. Pored zamene sredstava i predmeta izvršenja moguće je dodavanje novih sredstava i predmeta, pod istim uslovom.

Na predlog izvršnog dužnika javni izvršitelj donosi rešenje kojim se zamenjuju sredstvo ili predmet izvršenja koji su određeni u rešenju o izvršenju, ali samo **pod uslovom** da su novo sredstvo i predmet izvršenja dovoljni da se izvršni poverilac namiri.

¹² Novi Zakon o izvršenju i obezbeđenju sa komentarom najznačajnijih novina i modelima, Mladen Nikolić, Komentar najznačajnijih novina novog Zakona o izvršenju i obezbeđenju, str. 283, prir. N. Aleksić, I. Drča, J. Petrović, M. Marjanović, Profi Sistem Com, 2016.

Izvor: „Sredstva i predmeti izvršenja po novom Zakonu o izvršenju i obezbeđenju”, Nikola Aleksić, časopis Advokatska kancelarija”, broj 27, Profi Sistem Com, novembar 2016.